

ZPRÁVY

ROTMISTR LETECTVA EDUARD ŠIMEK (1903–1957) ANEB K JEDNÉ ARCHIVNĚ-MUZEJNÍ AKVIZICI

David Majtenyi

Na počátku procesu získání zajímavé historické akvizice pro muzejní či archivní účely stojí nejednou tvrdá a náročná příprava a někdy i zdoluhavé vyjednávání s potomky, pozůstalými, popřípadě dalšími majiteli. Často platí přímá úměra, že čím zajímavější nebo raritnější materiál, tím složitější proces to představuje. Nežítka je, možná trochu paradoxně, ale stimulačním momentem i souhra okolností, kterou můžeme nazvat šťastnou náhodou. A právě tento druhý jmenovaný případ se týká i zde popisovaného fyzického materiálu. Úplný počátek se datuje do roku 2017, kdy se takto aktivitou autora článku dostala k zapůjčení do Archivu Národního

muzea unikátní pozůstalost bývalého prvorepublikového pilota Eduarda Šimka. Došlo k tomu s laskavým svolením jeho syna, pana PhDr. Eduarda Šimka, CSc., dlouholetého významného odborného a vědeckého pracovníka numismatického oddělení a ředitelství Národního muzea v Praze. Na zdejších pracovišti došlo k její postupné digitalizaci a uložení v elektronické podobě na archivní úložiště. Ještě než se vrátíme k podrobnější specifikaci i následnému vývoji v získávání celé akvizice, nebude na škodu uvést alespoň stručnou životopisnou črtu hlavního protagonisty, tj. předválečného letce Eduarda Šimka.

Obr. 1. Potvrzení o jmenování Eduarda Šimka pilotem-letcem, rok 1924, Archiv Národního muzea.

Obr. 2. Vojenská legitimace Eduarda Šimka, 1937, Archiv Národního muzea.

Eduard Šimek se narodil 17. března 1903 v železničářské rodině v jihomoravském Veselí nad Moravou. Po měšťanské škole se vyučil tzv. černému řemeslu a získal kvalifikaci v konstrukčním zámečnictví. Při vojenském odvodu v květnu 1923 se dobrovolně přihlásil k letectvu a poté, co prošel sítím přísných zdravotních prohlídek, začal s teoretickou i praktickou přípravou v chebské Letecké škole. První stupeň tamní školy, tzv. elementárku, úspěšně zakončil 25. září 1924. Na tu poté kontinuálně navazovala Pokračovací škola dvousedadlová, kde se adeпти připravovali na ovládání těžších a na pilotáž náročnějších strojů. Tento druhý stupeň pilotní kvalifikace absolvoval Eduard Šimek 24. ledna 1925. Současně se závazkem setrvat v další činné službě byl přemístěn k Leteckému pluku 3 *Generála-letce M. R. Štefánika*, konkrétně k jeho letce č. 7 (pozorovací). Jako povýšený desátník změnil v únoru 1926 místo své domovské posádky a byl přeložen k Leteckému pluku 2 *Dr. Edvarda Beneše* na letiště v Olomouci k pozorovací letce 1 (1/2. letce) a později k 3/2. letce. Při zvyšování si své letecké kvalifikace dokončil v roce 1927 kurz nočního létání, a konečně v září 1928 dosáhl vysněné mety většiny letců a již jako četař byl vybrán do stíhací školy. Pilotní škola stíhací se v té době nacházela ještě v Chebu. V jejím rámci jako součást výcviku pilotoval pestrou škálu pro něj nových typů letadel, jako například Avii B-9, B-10, B-17, B-21, B-22 nebo Aero A-18 či Letov Š-20, z nichž některé patřily mezi standardní stíhací letouny, které byly ve výzbroji československé armády. Přestože šlo o výcvik, nebylo o dramatické okamžiky nouze. Dokladem toho je i havárie, ke které došlo 5. listopadu 1928. Eduard Šimek se při přistávání srazil se strojem svob. Jaroslava Šnobla. K události došlo naštěstí bez vážnějších následků pro oba aktéry, nicméně oba stroje byly prakticky na odpis.

Po zakončení stíhací školy byl v dubnu 1929 zařazen k stíhací 35/2. letce a posléze k 39/2. letce, které byly obě

shodně dislokované na letišti v Olomouci. V říjnu téhož roku se dočkal přeložení k 31/1. stíhací letce, která měla svou domovskou základnu v jemu dobře známém Chebu. Jako již zkušený pilot se pak zúčastnil během února a března

Obr. 3. Eduard Šimek ve vojenské uniformě na portrétní fotografii, Archiv Národního muzea.

Obr. 4. Eduard Šimek před letadlem, Archiv Národního muzea.

1930 Instruktorského kurzu praktického létání, který zvládl se závěrečným hodnocením výborný. Kurz se na rozdíl od těch předchozích konal již v nových prostorách leteckého učiliště v Prostějově a po jeho ukončení byl Eduard Šimek povýšen do hodnosti rotného. Po návratu k bojové letce pak usedal nejčastěji do kokpitu stíhacích Avii B-21. V únoru roku 1931 byl v rámci plukovní výměny zařazen k 61/1. letce, která sídlila na letišti Praha-Kbely, kde setrval přes dva roky, než byl v dubnu roku 1933 přeložen k 2/1. letce. Ta měla, stejně jako předchozí, svou domovskou příslušnost v pražských Kbelicích. V následujících letech se jako zkušený pilot věnoval cvičným letům spojeným se zaškolováním svých žáků. Jako další stupeň své odborné kvalifikace absolvoval Eduard Šimek v rozmezí května a srpna 1935 kurz létání za noci a podle přístrojů.

Polovina třicátých let však nepřinesla do Šimkova profesního života jen tyto změny. Dne 7. srpna 1935 mu bylo uděleno povolení k uzavření sňatku s Vilemínou Fröhlichovou-Sedlickou a 24. srpna 1935 se po několikaleté známosti oženil a následně se jim dne 22. února 1936 narodil syn Eduard Otto.

Od října 1936 do dubna 1937 byl Eduard Šimek prezentován u 66/1. letky na letišti v Milovicích, současně též absolvoval školu pro rotmistry a byl v červenci 1937 povýšen na rotmistra letectva a zároveň se zavázal setrvat v další činné vojenské službě po dobu 6 let od dne jmenování rotmistrem letectva z povolání. Brzy poté byl přeložen do Vojenského technického a leteckého ústavu (VTLÚ), který měl sídlo v Praze-Letňanech. Přibližně na jeden rok

byl pro zdravotní problémy vyřazen ze skupiny výkonných letců a než se dočkal opětovného zařazení do této stavovské skupiny, zastával post leteckého fotografa. V této funkci, která měla ve své díce pořizovat letecké fotografie a filmový materiál, se podílel na mapování celé řady událostí, zmínit můžeme například pohřeb prezidenta TGM v září 1937 nebo X. všesokolský slet. Mnichovské události roku 1938 i nadcházející měsíce vrcholící tragickým 15. březnem 1939 a okupací republiky strávil Eduard Šimek v rámci VTLÚ, kde se podílel na plnění povinností zahrnujících převážně zkušební a testovací lety. Ani tento smutný milník však ještě v první fázi neznamenal pro rtm. Eduarda Šimka definitivní konec létání jako pro valnou část čs. letců. Důvod byl prozaický, nadále působil v rámci VTLÚ, a nikoliv u ryze armádní jednotky. V několika dalších měsících tak ještě stále létal, přestože se vesměs jednalo pouze o krátké několikaminutové lety. Poslední pěti letů absolvoval během jediného dne 8. června 1939 na stroji Avia B-71. Na tomto datu a finálním čísle 5139 letů v úhrnném trvání 1610 hodin a 10 minut se jeho letecká kariéra po 15 letech zastavila. To ještě netušil, že definitivně.

Eduard Šimek stál jistě před těžkým rozhodnutím, zda odejít jako mnozí další jeho kamarádi letci do exilu, následně se po očekávaném vypuknutí války zapojit do bojových operací a dopomoci opětovnému znovunabytí svobody porobené vlasti. Rozhodl se nakonec, především s ohledem na svou rodinu, zůstat v protektorátu. Po propuštění z armády mu byla nejprve udělena tzv. dovolená do odvolání. Současně absolvoval praktický kurz živnostensko-obchodní

Obr. 5. a 6. Kožené pilotní kukly Eduarda Šimka, meziválečné období, foto: Olga Tlapáková, Sběrka Národního muzea.

pro důstojníky-rotmistry. Následně přijal nabízené místo, byl přidělen na administrativní pozici k politickým správním úřadům, konkrétně k Okresnímu úřadu v Pelhřimově. Zde působil u hospodářsko-technické služby pro záležitosti chovu drobného domácího zvířectva od 1. října 1939 až do května 1942. Následně byl přidělen k hedvábnickému

ústavu se sídlem v Hradci Králové, u něhož zastával funkci hedvábnického inspektora pro Moravu se sídlem v Kyjově. Poté byl od 1. dubna 1944 opětovně zařazen k Okresnímu úřadu v Pelhřimově pro záležitosti živočišné výroby. Vypuknutí povstání a osvobození republiky v květnu 1945 zastihlo Eduarda Šimka v Pelhřimově, podílel se aktivně

Obr. 7. Opasek Eduarda Šimka, meziválečné období, foto: Olga Tlapáková, Sběrka Národního muzea.

Obr. 8. Rukavice Eduarda Šimka, meziválečné období, foto: Olga Tlapáková, Sběrka Národního muzea.

na obsazování nedalekého letiště v Jiříčkách. V nově budovaném Československu se již k letectvu aktivně nevrátil, dne 3. června 1946 si podal definitivní žádost o přeložení do zálohy. Bylo mu vyhověno a současně obdržel s účinností od 1. srpna 1945 hodnost štábního rotmistra letectva v záloze. Jeho jediným pojítkem s letectvím tak do budoucna zůstávalo pouze obnovené členství ve Svazu letců Republiky Československé. Působil na ONV v Benešově a po únoru 1948 kvůli špatnému kádrovému profilu pracoval v dělnické funkci jako zámečník ve Zbrojovce Vlašim, respektive v její benešovské pobočce. Po prodělaném infarktu mu byl v září 1952 přiznán invalidní důchod. Po zlepšení svého zdravotního stavu nadále pracoval do března 1956 jako účetní v n. p. Služba TOS v pražských Vršovicích a posléze až do své smrti v hotelu Nová Rabyně. Eduard Šimek zemřel 19. srpna 1957 na následky cévní mozkové příhody a pohřben byl na hřbitově v Praze-Libni.¹

Nyní se můžeme vrátit zpět k vlastní pozůstalosti. Ta sestává ze dvou částí. První z nich se, jak již bylo zmíněno v úvodu, dostala do ANM v roce 2017, byť se tehdy jednalo „pouze“ o její digitální podobu. Tento unikátní materiál zahrnoval mimo jiné kompletní šestici letových zápisníků postihujících Šimkovu pestrou leteckou službu v letech 1923–1939, jmenovací dekrety, pilotní průkazky, příručky k leteckému studiu, plukovní rozkazy, dokumenty mapující jeho činnost v rámci orgánů protektorátní správy, jeho poválečného působení a celou řadu dalších materiálů. Důležitou a nedílnou součástí tohoto celku byla i fotografická alba. Ta obsahovala množství raritních snímků především z let působení Eduarda Šimka v Chebu v polovině dvacátých let, ale

Obr. 9. Letecká kombinéza Eduarda Šimka, meziválečné období, foto: Olga Tlapáková, Sběrka Národního muzea.

¹ Podrobněji k osobě letce Eduarda Šimka viz David MAJTENYI, Z letových zápisníků rotmistra letectva Eduarda Šimka (1903–1957), Časopis Národního muzea. Řada historická, roč. 186, č. 1–2, s. 67–88. Dostupné z: <https://publikace.nm.cz/periodicke-publikace/anrhmah/186-1-2/z-letovych-zapisniku-rotmistra-letectva-eduarda-simka-19031957>

Obr. 10. Kožený letecký plášť Eduarda Šimka, meziválečné období, foto: Olga Tlapáková, Sběrka Národního muzea.

také ty, které pořídil ve funkci leteckého fotografa na sklonku své kariéry vojenského letce.

Další zlom ve vývoji získávání akvizice přišel s nečekaným a náhlým úmrtím pana PhDr. Eduarda Šimka, CSc., 21. července 2021. Po domluvě s rodinou se bohatá numismatikova pozůstalost dostala do ANM, kde z ní byl vytvořen osobní fond. Při jeho pořádání jsme se rozhodli ponechat součástí fondu i popisované materiály jeho otce. Autor těchto řádek, vzhledem k blízkým a přátelským vztahům s rodinou Eduarda Šimka a jako projev důvěry, dostal od rodiny další po letci dochované předměty – vysoce ceněný a dobře zachovalý kožený letecký plášť, pilotní kukly, rukavice, opasek, rotmistrovský kordík, a také leteckou kombinézu. Po pečlivém uvážení se rozhodl na základě darovací smlouvy tuto druhou část letecké pozůstalosti (s výjimkou kordíku) věnovat do sbírkového fondu příslušného oddělení, tj. Oddělení novodobých českých dějin Národního muzea, které tyto předměty nechalo náležitě ošetřit a prošly zde restaurováním. V budoucnosti tak budou moci být jistě využity v rámci tematických výstav či chystaných expozic. Obě části vzpomínané pozůstalosti rotmistra letectva Eduarda Šimka, tedy ta „papírová“ i ta „trojrozměrná“, se tak v závěrečné fázi dostaly pod zastřešující instituci Národního muzea. Odborná veřejnost měla poprvé možnost částečně se seznámit s materiály z pozůstalosti Eduarda Šimka v článku *Časopisu Národního muzea*.² A na úplný závěr doplňuji ještě informaci, že v současné době je, prozatím ve formě rukopisu, připravována i obsáhlá knižní publikace, která hlouběji přiblíží osobu letce Eduarda Šimka a zároveň bude vhodnou příležitostí k představení popisované archivně-muzejní akvizice i dalším potenciálním zájemcům.

² Viz předchozí poznámka.